

Aaby Bjerg Lelaug.

Lauget med leen

I seks år har et lelaug stået for plejen af Aaby Bjerg i Store Vildmose. De mødes og slår ørnebregner og gyvel med le, så der også bliver plads til sjældne urter på bjerget

NATURPLEJE

TEKST OG FOTO: JULIE ROHDE

Store Vildmose er et sagnomspundet sted med røvere og banditter, uvurderlige skatte i mosedyndet og skrækindjagende historier om folk, der har mistet livet i den store ødemark. I 1931 fandt man en række trædesten i den vestlige del af mosen. Igennem mange hundrede år er mosen vokset, som en højmosse skal, og stenene havde således været glemt og begravet i godt 1.500 år, da de dukkede frem i trediverne. Man kan kun gætte på, hvem der har brugt stenene, så det gør man. Måske var det røvere, der kendte stenedenes placering godt, og derfor kunne hoppe fra sten til sten, mens lovmagt og andre håndhævere sakkede bagud på mosens gyngende grund.

Følger man trædestenene mod sydøst kommer man til Aaby Bjerg, som er en bakket lysning i den gamle skov. Denne lørdag morgen midt i september er der liv på bjerget. Ni personer står i ørnebregner til livet og slår taktfast med store leer i lange træk. Det gør de hvert år, for

det er hårdt arbejde at få bugt med ørnebregnen.

- Lige nu ser det lidt voldsomt ud, for de store mængder regn har fået bregnen til at vokse meget hurtigt. Men til foråret kan man rigtig se resultaterne af plejen. Når bregnerne slås ned i efteråret, så er der lys og plads til, at urterne kan spire og blomstre. Hvis ikke vi holdt bregnerne nede, ville det hele gro til, siger Søren Rosenberg.

Han er formand for Danmarks Naturfredningsforening i Jammerbugt, og han styrer slagets gang på bjerget. I seks år har lelaug arbejdet på Aaby Bjerg, og selvom ørnebregne og gyvel fylder en stor del af arealet, er der selv denne efterårsmorgen flotte resultater af plejen, som han stolt viser frem. I den fjerneste ende af bjerget står lyng, djævelsbid og tormentil i fuldt flor, og der er et mylder af liv mellem de lilla og gule blomster.

Giv naturen en hånd

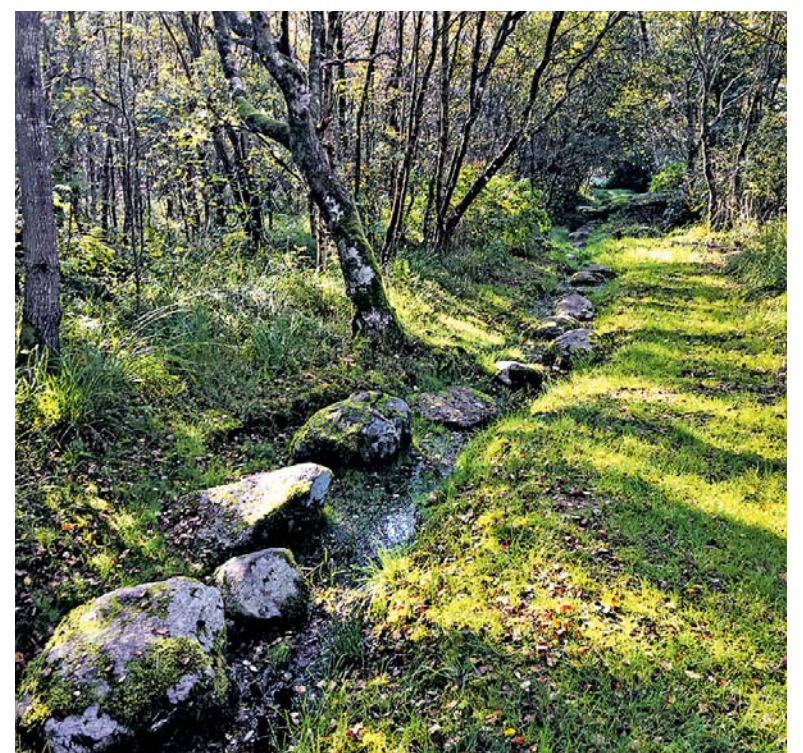
Det er Danmarks Naturfredningsforening, der via projektet "Giv naturen en hånd" har startet plejen på bjerget. Det gjorde de med en annonce i lokalavisen, hvor de inviterede folk til at være med til en plejedag. De fremmødte var så begejstrede for arrangementet, at der blev oprettet et egentligt lelaug. Det er som regel de samme 8-10 personer, der er med hvert år, og de fleste er lokale, som er vokset op i området, og husker bjerget fra deres barndom.

Jens Dige er en af de frivillige, og han er med for det sociale og for

naturen. Jens Diges tilknytning til stedet går generationer tilbage. Han fortæller om dengang, man fandt trædestenene, og hvordan mosen var vokset så meget siden de blev lagt, at de lå næsten en mandshøjde under tørven.

- Mosen er et eventyr. Den har været et uvejsomt terræn, og det er næsten ikke til at forstå i dag, hvor øde og stor den var. Tænk bare på stakkels Bows Niels og hans søn.

Jens Dige fortæller historien om Bows Niels og sønnen Jens Christian, der en martsdag i 1906 var gået ud i mosen for at hente ris og lyng. Da vejret pludselig skiftede til

Til højre øverst: Djævelsbid er en værdifuld plante for bier og andre bestøvere. Den har i århundreder været brugt som lægeplante mod så forskellige sygdomme som pest, øjenbetændelse og skab. Det siges, at djævelen bed rodspidsen af planten, fordi han misundte menneskene dens helbredende egenskaber – heraf navnet djævelsbid.

Til højre nederst: Trædestenene ved Aaby Bjerg er lagt omkring år 250 e.v.t. som en farbar vej igennem den gyngende mosegrund. I halvandet tusinde år voksede mosen sig flere meter høj oven på stenene, før de atter dukkede frem i 1930'erne.

snestorm, mistede de orienteringen. Først i løbet af sommeren, da man havde anklaget Bows' kone, Kirstine, for mord og brækket alle husets gulvbrædder op i søgen efter ligene, finder et selskab på udflugt ved Aaby Bjerg en grøn og frodig plet lige midt i det gølle landskab. Der lå Bows Niels og søn og gødede jorden.

Delte meninger om rod

- I midten af tresserne holdt vi børnedyrskue på bjerget, og galgen til cykelringridning stod lige deroppe. Jens Dige peger på en bakketop i skoven.

- Dengang var skoven rigtig fin, og der var ikke så meget rod og døde grene, der lå rundt omkring. Det var en rigtig god skov at lege røvere og soldater i.

Ikke alle medlemmer af lelaugget er enige om, hvad der er god natur. Søren Rosenberg er begejstret for skoven, fordi den står forholdsvis urørt, og fordi man mener, at det er den nordligste udbredelse af en original stamme af småbladet lind. Arten var indtil en gang i bronzealderen et af de mest almindelige træer i Danmark, men siden er det gået tilbage, og i dag findes den ikke ret mange steder.

- Det er jo ikke alting, man er enige med naturfredningsforeningen i, siger Jens Dige og tilføjer:

- Men derfor kan man jo sagtens samarbejde, og Søren er en fin fyr.

En ting er Jens Dige og Søren Rosenberg i hvert fald enige om. Naturpleje skal der til på Aaby Bjerg, og det skal ske med le.

- Jeg er jo udstyret med den egen-skab, at jeg kan slå med le, fortæller Jens Dige. At slå med le er et fag som at stå på skøjter eller at lave frikadeller. Jeg kan godt stå på skøjter, men frikadellerne fik jeg aldrig lært.

Lelaugget er velsignet med en flok, der alle lader til at besidde egenskaben, for arbejdet skrider overraskende hurtigt fremad, og allerede efter et par timer er næsten alle ørnebregne skåret ned og samlet i store dynger rundt omkring i lysningen.

Tromle eller slå?

Aaby Bjerg er privatejet, men laugget

har et godt samarbejde med ejeren, som er glad for den årlige pleje. Nogle år har han hjulpet til ved at tromle arealet, da laugget håbede, at det kunne være med til at holde bregnen nede. Den er nemlig giftig, og der er nogle steder opnået fine resultater ved at tromle den, så den frigiver giften ud over sig selv. Men på bjerget fungerede det ikke rigtig, da det var svært at slå planterne med le, når de var blevet tromlet flade tidligere på sæsonen. Derfor er laugget gået væk fra metoden, og planlægger i stedet at slå bjerget to gange om året fra næste år.

Det er blevet tid til en bid mad, og Søren Rosenberg kalder de frivillige op på toppen af bjerget. Mens flokken spiser frokost, går snakken lystigt. Der bliver fortalt historier om dengang, hvor tidligere generationer var afhængige af mosens tørv til brændsel og lyng til foder, og om dengang Jens Diges morbror, Julius, fandt et tyrehoved i bronze, da han var ude at grave tørv ikke langt fra bjerget. Han fik af Nationalmuseet 25 kroner i findeløn og købte sig for pengene et par sko. Tyrehovedet indgår i dag i Aalborg Flyvestations våbenskjold.

I børnehøjde

Flemming Gregersen har sin datter, Pauline, med. Pauline har slået med le i mange år, og er altid med til naturplejen på Aaby Bjerg, men det er først i år, at hun har fået en le, der passer i størrelsen, indkøbt på lefestival i Lejre tidligere på måneden. Indtil da slog Pauline med voksenle, og det var ikke helt nemt, for sådan en er længere end Pauline selv. Alligevel har leslåning udviklet sig til en vaskeægte hobby for hende.

- Vi er med hvert år, fortæller Flemming Gregersen.

- Jeg kom oprindeligt med til en plejedag herude, fordi jeg ville lære at slå med le. Jeg havde prøvet det som barn, og så udviklede det sig ligesom bare.

Den første plejedag førte til, at Flemming Gregersen blev en fast del af laugget og sidenhen aktivt medlem af DN Jammerbugt. Han mener, at det

Aaby Bjerg Lelaug

På Aaby Bjerg i Store Vildmose plejer en gruppe frivillige naturen med le. Det er Danmarks Naturfredningsforening, som har taget initiativ til plejen, der gennemføres som en årlig plejedag, hvor gruppen bruger en lørdag på at bekæmpe ørnebregne og gyvel. Lelaugget har været i gang i seks år, og har opnået flotte resultater med fremspiring af planter som lyng, djævelsbid og guldblommer.

sociale er vigtigt for at få et frivilligt team som dette til at fungere godt, og det er tydeligt, at alle holder af at mødes til den årlige naturplejedag.

Sent ude

Efter frokosten vender laugget opmærksomheden mod den gyvel, der har indtaget en del af bjerget.

- Det havde været bedre, hvis vi havde skåret den ned tidligere på sæsonen, siger Søren Rosenberg, mens han griber en af de sorte frøbælge, der pryder de store grønne buske.

- Nu når den at smide nogle af de her frø, og så er plejen ikke lige så effektiv. Det bliver bedre til næste år, når vi kommer herud to gange i løbet af sæsonen.

Imens laugget får bugt med det sidste gyvel, fortæller Ove Albrektsen om nogle af de mange projekter, som naturfredningsforeningen er involveret i. Ove Albrektsen er suppleant til DN Jammerbugts bestyrelse, og har været frivillig i mange år.

- Vi har vel 13-14 arrangementer om året, hvor frivillige giver naturen en hånd. Men det er også nødvendigt at være vedholdende, hvis naturen skal have den opmærksomhed, den fortjener.

Ove Albrektsen fortæller, at der desværre ikke er ret mange unge mennesker med til arrangementerne. Han tror dog ikke, at det skyldes mangel på interesse.

- Der er ikke noget at sige til det. De unge har meget mere travlt end vi ældre. De skal uddanne sig og skabe deres karriere og stifte familie og alt det der. Vi forsøger at nå dem gennem deres medier - facebook og Twitter, men de har bare ikke lige

så megen tid, som vi, der er gået på pension.

Mange tak for i år

Selvom Danmarks Naturfredningsforening og Jammerbugt Kommune af og til kan være uenige, er samarbejdet godt, fortæller Ove Albrektsen. Som for eksempel her på Aaby Bjerg, hvor kommunen kommer og henter det, som lelaugget har slået af.

- Det er vigtigt, at det bliver ført væk fra området, så det ikke blot er næring til næste års bregner.

Det er ved at være fyraften, og laugget samles om en kold øl og skåler på dagens flotte arbejde inden redskaberne skal bæres ad trædestenene tilbage til bilerne. Et forbi-passerende par på skovtur bliver bedt om at tage et gruppefoto af de glade og trætte naturplejere.

- Det minder mere og mere om en loge, der her, griner Jens Dige og skåler.

- Mange tak for i år, siger Søren Rosenberg.

I projekt Effektivt Natursamarbejde turnerer Økologisk Landsforening landet rundt for at opstøve og beskrive de mange gode eksempler på samarbejde om mere og bedre natur i agerlandet. Samarbejderne vil hen over efteråret blive præsenteret i avisen, og udkommer som et samlet inspirationskatalog sidst på året. Projektet er støttet af 15. Juni Fonden og er første skud på stammen til et større, sammenhængende projektforsøg, hvor Økologisk Landsforening sætter fokus på natur.

Julie Rohde er projektleder i Økologisk Landsforening.

Solpaneler som regntag over hindbær

BÆR: Hindbær er sarte for regn og vind og dyrkes derfor i stigende grad under regntag eller i tunneler. En hollandsk bæravlser vil undersøge, om det kan lade sig gøre at kombinere hindbærdyrkning under tag med energiproduktion, ved at etablere lysgennemtrængende solpaneler over hindbærrækkerne. Det skriver Gartnertidende. I øjeblikket er der en ansøgning hos kommunen om at få lov til at sætte solpanelerne op. Når kommunen har godkendt, sættes i første omgang 0,5 hektar op over en nyetableret hindbærmærk.

Dyrlæger skal vide mere om økologi

KVÆG: For at sikre at alle de nye økologer får den bedst mulige rådgivning af dyrlægen, har Seges og Den Danske Dyrlægeforening sammensat et intensivt kursus for de dyrlæger, der rådgiver økologiske malkekvægsbesætninger. På kurset får dyrlægerne opdateret deres faglige viden inden for økologireglerne og de typiske problemstillinger, der er inden for økologisk kvæg- og mælkeproduktion. Kurserne går i gang til november.

Søren Rosenberg sætter laugget i gang med bekæmpelse af gyvel.

Som certificeret økolog, kan du købe dette flag på vores

WEBSHOP

Flag med Ø-mærket
275x200 cm.
499,-

Bestilles på:
bestilling@okologi.dk

ØKOLOGISK
Landsforening